

تذکر لسانی وظیفه همگانی

رمضان بهار معروف گستر و منکر ستیزی

رمضان فرصتی برای «خودسازی» و میدانی برای «اصلاح جامعه» است. قلبهای روشن و زبانهای پاک و رفتارهای اسلامی، هدیه ی بندگان به آستان خداوند است.

جامعه ی پاک و دور از گناه، بستر رشد و تربیت انسانهای مهذب و خودساخته است و رسالت اجتماعی تک تک ما، کمک برای پدید آمدن چنین شرایط و محیط و زمینه هاست.

چگونه می توان نماز خوان و روزه دار بود، اما نسبت به امر به معروف و نهی از منکر و تشویق خوبان و ارشاد غافلان و «تذکر لسانی» و نصیحت خیرخواهانه و مشفقانه بی تفاوت بود؟ مگر اینها نیز همچون نماز و روزه از «تکالیف مسلمانی» نیست؟! و مگر می توان در محیط فاسد و فضایی آلوده به گناه، به نحو کامل دیندار و پاک زیست و از عوارض فردی، خانوادگی و اجتماعی ترک این فریضه و بی تفاوتی نسبت به مفسد و جرایم و خلافها مصون ماند؟

هوای آلوده، افراد سالم را هم بیمار می کند، پس باید بر ضد آلودگی هوا و محیط اقدام کرد.

اگر مهجوریت قرآن در جامعه ی اسلامی پذیرفتنی نیست، مهجوریت این فریضه مهم نیز مایه تاسف است.

انتظار است چهره ی جامعه اسلامی در ایام ماه رمضان و ماهها و روزهای دیگر، چهره ای نیکو و خدایپسند باشد و جامعه، «جامعه قرآنی» گردد و این در سایه ی احساس مسئولیت از سوی همگان و تکلیف دانستن «تذکر لسانی» فراهم خواهد شد.

امام علی (ع) شهید عزیز این ماه مقدس، علاوه بر آنکه حکومت پنج ساله اش را بر پایه حق و عدل و احکام خدا و اجرای حدود الهی و مبارزه با مفسد و بدعتها و حمایت از مظلومان و مراعات حقوق مستضعفان نهاده بود، با خطاکاران و سوء استفاده کنندگان از بیت المال و حرمت شکنان مقدسات و محرمات، برخورد می کرد و «حکومت» را وسیله و امکانی برای احقاق حق قرار داده بود.

آن امام معروف گستر و منکر ستیز، شخصاً امر به معروف و نهی از منکر می کرد و معتقد بود که این فریضه دو خصلت و خوی خدایی است [1] و تشویق به این تکلیف می فرمود و انجام آن را موجب اهل معروف شدن می دانست. [2] و ترک آن در جامعه، زمینه ساز تسلط اشرار بر خوبان معرفی می کرد [3] و عقوبتها و ملعون شدن های امتهای پیشین را نتیجه ی ترک این فریضه می دانست. [4]

تذکر لسانی در گفتار امیرالمومنین و سیره ی عملی آن حضرت، جایگاه والایی داشت از آنان که به آنچه امر می کنند عمل می کنند و از آنچه نهی می کنند پرهیز دارند ستایش می کرد [5] و کسانی را که امر به معروف و نهی از منکر عمل می کنند امام خودشان به معروف عمل نمی کردند و از منکر پرهیز نداشتند نکوهش و لعن می کرد. [6]

آن حضرت، عالی ترین مرحله ی امر به معروف و نهی از منکر را مرحله ی قلبی، زبانی و عملی می دانست که چنین شخصی به کمال خصلتهای خیر رسیده است و از کسی هم که با زبان و دل، منکرات را نهی و نفی کند تعریف می کرد و کسی را که با منکر و گناه، نه در عمل اقدام داشت و نه با زبان تذکر می داد و نه در عمل اقدام می کرد «مردی زنده نما» می دانست و می فرمود: همه ی کارهای نیک و جهاد در راه خدا، نسبت به امر به معروف و نهی از منکر همچون کفی در یک دریای موج است. [7]

وقتی خلاف و سوء استفاده ای از سوی یکی از کارگزاران حکومت می دید، نامه می نوشت، اعتراض می کرد و از کنار تخلفات مسئولان امور به سادگی و بی تفاوتی نمی گذشت.

نامه ی تند او به عثمان بن حنیف، والی کوفه، برکنار کردن همراه با توبیخ نسبت به مندرین جارود، انتقاد شدید از شریح قاضی که خانه ای گران قیمت خریده بود، نامه ی نکوهش و توبیخ که به زیاد بن ابیه نوشت، اعتراض تند و نامه ی انتقاد آمیزی که به مصقله بن جبیره نوشت، همه و همه نمونه هایی از امر به معروف و نهی از منکر است که در سیره ی مولا دیده می شود. در بازار کوفه و در میان مردم راه می رفت، امر به معروف و نهی از منکر می کرد، هشدار می داد نسبت به کم فروشی، گران فروشی، اجحاف در معامله، گوشزد می کرد و با دعوت به تقوا و خداترسی و یاد آوری عقوبت اخروی و فراخوانی به سنت نبوی و ترک بدعتها و مراعات حدود الهی، «تذکر لسانی» می داد و می فرمود: «از مومنان! هر کس عدوان و تجاوزی را ببیند که به آن عمل می شود یا به منکری دعوت می شود و با زبان با آن مقابله کند پاداش می یابد و بهتر از کسی است که تنها در دل، مخالف منکرات است.» [8]

آن حضرت، از اینکه فساد، همه جا آشکار شده بود و کسی نه اقدام عملی می کرد و نه تذکر لسانی داشت و در بازداشتن مردم از مفسد کاری نمی کرد، گله مند بود. [9]

باری ... ماه رمضان ماه خداست، ماه علی (ع) است، ماه احیای احکام الهی است، فصل نزدیک شدن به خدا در سایه اطاعت و بندگی است، ماه دعوت بندگان خدا به راه خیر و پاکی و فضایل اخلاقی و فرصتی برای افروختن چراغ یاد در دلها و نور موعظه در محفل ها و اجتماعات است.

بکوشیم به مولایمان امیرمومنان اقتدا کنیم.

دعوت گر به خوبی ها و معروف باشیم و زبانمان در تذکر لسانی و ارشاد غافلان و یادآوری تکلیف مسلمانی گویا و فعال باشد.

امید است که در کلاس رمضان، درسهای روزه و قرآن و نماز و عبادت را نیک بیاموزیم و نیک به کار بندیم. احساس مسئولیت را هیچ وقت، به خصوص در ماه رمضان که «شهرای ...» است از یاد نبریم، از پیرو راه نورانی علی (ع) چه انتظاری جز این است؟

1386 /

چیزی که جامعه را اصلاح می کند همین نهی از منکر زبانی است.

حرف بزبند، بگوید یک کلمه بیشتر هم نمی خواهد کسی که می بیند خلاقی را مرتکب می شود دروغی را، غیبتی را، تهمت را، کینه ورزی نسبت به برادر مومن را، بی اعتنائی به محرمات دین را، بی اعتنائی به مقدسات را، اهانت به پذیرفته های ایمانی مردم را، پوشش نامناسب را، هر کدام از این کارها را کسی انجام داد یک کلمه لازم نیست با خشم باشد یکی کلمه ای آسان بگوید: این کار شما خلاف است نکنید شما بگویید دیگری بگوید بگوید، گناه در جامعه می خشکد تاثیر امر و نهی زبانی- اگر انجام گیرد- از تاثیر مشت پولادین حکومت ها بیشتر است.

من می گویم مردم باید این روحیه را پیدا کنند مردم همانطور که نماز را واجب می دانند باید امر به معروف را واجب بدانند.
در جامعه ی اسلامی، تکلیف عامه ی مردم امر به معروف و نهی از منکر با لسان است.

[1] نهج البلاغه، صبحی صالح، خطبه 156.

[2] همان، نامه 31.

[3] همان، نامه 47.

[4] همان، نامه 192.

[5] همان، نامه 222.

[6] همان، نامه 129.

[7] همان حکمت 374.

[8] همان، حکمت 373.

[9] همان، خطبه 127.